

VU Research Portal

Johannes Verkuyl (1908-2001): een leven lang zending en dialoog

Stiemer, R.E.

2012

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Stiemer, R. E. (2012). *Johannes Verkuyl (1908-2001): een leven lang zending en dialoog: De ontwikkeling van zijn visie op andere godsdiensten en levensbeschouwingen*. [, Vrije Universiteit Amsterdam].

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Inhoudsopgave

VOORWOORD	9
LIJST VAN AFKORTINGEN	11
1 INLEIDING	12
1.1 DE VRAAG VAN VERKUYL	12
1.2 ACTUALITEIT VAN ZIJN VRAAG	13
1.3 VERKUYLS ANTWOORD	14
1.4 ACTUALITEIT VAN VERKUYLS ANTWOORD	18
1.5 DEFINIËRING	19
1.5.1 De begrippen theologia en religionum	19
1.5.2 De combinatie theologia religionum	19
1.5.3 Levensbeschouwing	21
1.5.4 Evangelie	21
1.6 VRAAGSTELLING	23
1.7 METHODE	24
1.8 OPZET	25
1.9 BRONNEN	25
2 LEVEN IN CONTEXT	28
2.1 INLEIDING	28
2.2 JEUGDJAREN	28
2.2.1 Gezin	28
2.2.1.1 Context: Synode van Middelburg 1896	29
2.2.1.2 Context: Wereldzendingconferentie Edinburgh 1910	30
2.2.2 Middelbare school	32
2.2.3 Student aan de Vrije Universiteit	32
2.2.4 Karl Barth	33
2.2.5 Nederlandse Christen-Studenten Vereniging	34
2.2.5.1 Context: Wereldzendingconferentie Jeruzalem 1928	36
2.2.5.2 Context: discussie over de absoluteheid van het christendom	37
2.3 PREDIKANT	39
2.3.1 Gemeente- en studentenpredikant	39
2.3.2 Hendrik Kraemer	41
2.3.2.1 Context: Wereldzendingconferentie Tambaram 1938	42
2.4 ZENDINGSPREDIKANT	45
2.4.1 Voorbereiding	45
2.4.2 Zendingsexamen en bevestiging	46
2.4.3 Verzoening, een existentiële ervaring	47
2.4.4 Doctoraalscriptie	49
2.4.4.1 Context: Re-thinking Missions	50
2.4.4.2 Context: Discussie Barth, Brunner en Kraemer	51

2.4.5 Vertrek naar Nederlands-Indië	52
2.5 ZENDINGSWERK IN VOORMALIG NEDERLANDS-INDIË	54
2.5.1 Aanvang werkzaamheden	54
2.5.2 Taak	55
2.5.3 Burgerinterneringskampen	56
2.5.3.1 Context: Capitulatie, Proclamatie en Bersiap	58
2.5.4 Verzoening en politiek engagement	59
2.5.5 Christelijke lectuurvoorziening en docent te Jakarta	60
2.5.6 Promotie bij Johan Bavinck	61
2.5.6.1 Context: Oprichting Wereldraad van Kerken 1948	62
2.5.6.2 Context: Stromingen in Indonesië	63
2.5.7 Kwestie Nieuw-Guinea	64
2.6 TERUG IN NEDERLAND	66
2.6.1 Algemeen secretaris van de Nederlandse Zendingsraad	66
2.6.1.1 Context: Mexico City 1963	68
2.6.1.2 Context: Tweede Vaticaans Concilie 1962-1965	70
2.6.1.3 Context: Uppsala 1968	72
2.6.2 Hoogleraar aan de Vrije Universiteit	73
2.6.3 Handboeken	75
2.6.4 Verzoening en Apartheid	76
2.6.4.1 Context: Verzoening in de theologische discussie	78
2.6.4.2 Context: Bangkok 1972-1973	80
2.7 EMERITAAT	82
2.7.1 Afscheid Vrije Universiteit	82
2.7.2 Schrijven	83
2.7.3 Levenseinde	84
2.8 NABESCHOUWING	85
3 STARTPUNT EN ROUTE	87
3.1 INLEIDING	87
3.2 STARTPUNT 1939	87
3.2.1 Bijbel	87
3.2.2 Oude Testament	90
3.2.3 Nieuwe Testament	91
3.2.4 Verkuyls principiële conclusies	94
3.2.5 Basisinzichten 1939	97
3.3 JAREN VEERTIG EN VIJFTIG	97
3.3.1 Inleiding	97
3.3.2 Gods geduld met de volken	98
3.3.3 Verzoening	102
3.3.4 Waarheid	107
3.3.5 Absoluutheid	110
3.3.6 Christelijke vrijheid en de religies	113
3.3.7 Verkuyls basisinzichten in de veertiger en vijftiger jaren	115
3.4 JAREN ZESTIG EN ZEVENTIG	116
3.4.1 Inleiding	116

3.4.2 Reikwijdte	117
3.4.3 Gods permanente dialoog met de mens	118
3.4.4 Christos Pantocrator	120
3.4.5 Christocentrisch universalisme	122
3.4.6 Trinitarisch ontwerp	124
3.4.7 Verkuyls basisinzichten in de jaren zestig en zeventig	129
3.5 ROUTE VANAF 1978	130
3.5.1 Inleiding	130
3.5.2 Behouden of verloren	131
3.5.3 Copernicaanse revolutie	134
3.5.4 Basisinzichten in de jaren na 1978	137
3.6 NABESCHOUWING	137
3.6.1 Golfbeweging	137
3.6.2 Verschuivingen	139
3.6.3 Van algemeen naar bijzonder	140
4 GODSDIENSTEN EN LEVENSBESCHOUWINGEN	141
4.1 INLEIDING	141
4.2 STARTPUNT	142
4.2.1 Godsdienstwetenschappelijk uitgangspunt	142
4.2.2 Het wezen	143
4.2.3 Paradigmawisseling	146
4.3 JAREN VEERTIG EN VIJFTIG	148
4.3.1 Kader 1948	148
4.3.2 Islam: ‘oververhitte theocentriciteit, verwereldlijkte theocratie’	149
4.3.3 Hindoeïsme: ‘tolerantie en intolerantie’	152
4.3.4 Boeddhisme: ‘ontkenning van de werkelijkheid’	154
4.3.5 Confucianisme: ‘harmonie en disharmonie’	156
4.3.6 Shintoïsme: ‘stamreligie’	161
4.3.7 Kader ‘ontmoeting in de jaren vijftig’	163
4.3.8 Communisme: ‘pseudo-religie’	164
4.3.9 ‘Het raadsel van de islam’	166
4.3.10 Zelfverlossingswegen binnen de verschillende religies	170
4.3.11 Balans jaren veertig en vijftig	171
4.4 JAREN ZESTIG EN ZEVENTIG	172
4.4.1 Kader: dialoog in de zestiger en zeventiger jaren	172
4.4.2 Jodendom: ‘dialogische relatie’	173
4.4.3 De Staat Israël en het vraagstuk van de Palestijnen	176
4.4.4 Islam: ‘de misverstanden’	180
4.4.5 Balans jaren zestig en zeventig	182
4.5 VANAF 1978	182
4.5.1 Kader	182
4.5.2 Islam en de waarheidsvraag	183
4.5.3 Opnieuw relatie Kerk en Israël	187
4.5.4 Antroposofie en New Age Beweging: ‘moderne gnostiek’	193
4.5.5 Balans periode vanaf 1978	195

4.6 NABESCHOUWING	196
4.6.1 Naar de conclusie	197
5 CONCLUSIE	198
5.1 INLEIDING	198
5.1.1 Vraagstelling	198
5.1.2 'De' theologie religionum?	199
5.2 ANTWOORD	199
5.2.1 Dialectische visie	199
5.2.2 Christus	201
5.2.3 Openbaring en ervaring	204
5.2.4 Verzoening	205
5.2.5 Dialoog	206
5.3 NABESCHOUWING	208
SUMMARY	210
GERAADPLEEGDE LITERATUUR	217
PERSONENREGISTER	234
CURRICULUM VITAE	237